

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»

Херсонський інститут

МАУП

Кафедра фундаментальних дисциплін

Затверджую:

Директор Херсонського інституту

Світлана Петричук

25 серпня 2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Фундаментальних дисциплін
Протокол № 1 від 25.08. 2025 р.
Завідувач кафедри

Марина Богомолова

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Вікова психологія та педагогіка

спеціальності:

С4 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

перший (бакалаврський)

(назва освітнього рівня)

освітньої програми:

«ПСИХОЛОГІЯ»

(назва освітньої програми)

ХЕРСОН. МАУП, 2025

Розробник силабусу навчальної дисципліни:

Богомолова Марина Юріївна - Професор кафедри фундаментальних дисциплін завідувач кафедри фундаментальних дисциплін

Викладач:

Богомолова Марина Юріївна - Професор кафедри фундаментальних дисциплін завідувач кафедри фундаментальних дисциплін

Силабус розглянуто на засіданні кафедри психології та соціально-гуманітарних наук

Протокол №1 від «25» серпня 2025 р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Вікова психологія та педагогіка
Шифр та назва спеціальності	С4 Психологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	4 кредити/120 год. Лекції: 20 год. Практичні заняття: 32 год. Самостійна робота: 68 год.
Термін вивчення дисципліни	III семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

Богомолова Марина Юріївна	
Науковий ступінь	Доктор педагогічних наук
Вчене звання	
Посада	Професор кафедри фундаментальних дисциплін завідувач кафедри фундаментальних дисциплін
Дисципліни, які викладає НПП	OK11 Загальна психологія OK16 Вікова психологія та педагогіка OK18 Психологія особистості OK 19 Курсова робота з психології особистості OK20 Соціальна психологія та соціологія OK23 Диференціальна психологія
Напрями наукових досліджень	Соціально-психологічна адаптація, механізми адаптації, психологічний тренінг
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	
Контактна інформація викладача:	
E-mail:	
Контактний тел.	
Портфоліо викладача на сайті кафедри / Інституту / Академії	https://surl.li/pstejn

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Вікова психологія та педагогіка» спрямована на вивчення закономірностей психічного розвитку людини впродовж життєвого шляху та особливостей організації навчально-виховного процесу з урахуванням вікових і індивідуальних відмінностей. У межах дисципліни розглядаються ключові теоретичні підходи до розвитку особистості, провідні види діяльності на різних вікових етапах, механізми соціалізації та формування пізнавальної, емоційної і мотиваційної сфер. Особлива увага приділяється психологічним аспектам педагогічної взаємодії, формуванню компетентностей вчителя/вихователя у роботі з дітьми, підлітками та молоддю. Навчання

передбачає поєднання теоретичних знань із практичними завданнями, аналізом конкретних ситуацій та розробкою педагогічних стратегій, що сприяють гармонійному розвитку особистості.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: вікові закономірності психічного розвитку особистості та педагогічні умови її формування і навчання на різних етапах онтогенезу.

Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про психологічні особливості розвитку людини в різні вікові періоди та опанування педагогічними принципами, методами й технологіями організації ефективного навчально-виховного процесу з урахуванням цих особливостей.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Ознайомити здобувачів освіти з основними теоріями та концепціями вікового розвитку особистості.
2. Розкрити закономірності розвитку пізнавальної, емоційно-вольової, мотиваційної та соціальної сфер у різні вікові періоди.
3. Визначити психологічні чинники, що впливають на успішність навчання та виховання.
4. Сформувати навички аналізу та інтерпретації вікових і індивідуальних особливостей учнів.
5. Навчити застосовувати педагогічні стратегії та технології, адекватні віковим можливостям і потребам дітей та молоді.
6. Розвинути вміння організовувати сприятливе освітнє середовище, що забезпечує гармонійний розвиток особистості.

Пререквізити навчальної дисципліни:

Вивчення навчальної дисципліни «Вікова психологія та педагогіка» базується на знаннях та вміннях, отриманих здобувачами освіти при вивченні таких дисциплін: «Загальна психологія», «Анатомія ЦНС та фізіологія ВНД», «Основи біології, генетики людини та антропології».

Постреквізити навчальної дисципліни:

Здобуті знання, вміння та компетентності в рамках даної дисципліни є основою для професійної діяльності, самостійного навчання та подальшого розвитку.

Програмні компетентності:

Загальні компетентності	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
Спеціальні компетентності	СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту СК13. Здатність до застосовування соціально-психологічних понять, концепцій та теорій для інтерпретації соціально-психологічних явищ і процесів

Результати навчання	ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки ПР11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни) ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності ПР 21. Реалізовувати програми з міжособистісної та міжгрупової взаємодії які сприяли б позитивному психологічному мікроклімату в колективах
----------------------------	--

Зміст навчальної дисципліни

№	Назва теми	К-сть годин, з них:			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Методи навчання/методи оцінювання
3 семестр					Методи навчання: словесні (навчальна лекція; бесіда; навчальна дискусія); індуктивний метод; дедуктивний метод; традиційний метод; аналітичний; синтетичний; практичний (робота з фабулами юридичних справ); пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий; дослідницький; інтерактивні методи
Змістовий модуль 1. Вікова психологія: закономірності психічного розвитку					
Тема 1.	Предмет, завдання та методи вікової психології.	2	2	4	
Тема 2.	Історичний нарис розвитку вікової психології.	2	2	4	
Тема 3.	Проблема періодизації психічного розвитку	2	4	6	
Тема 4.	Психічний розвиток дитини дошкільного віку	2	4	8	
Тема 5.	Психологічні особливості молодшого школяра	2	4	8	

Змістовний модуль 2. Педагогіка: психологічні основи навчання і виховання					(аналіз ситуацій; дискусії, дебати, полеміки; діалог, синтез думок; мозковий штурм; відпрацювання навичок; ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань); моделювання професійної діяльності; інноваційні методи навчання (компетентнісний; проєктно-дослідницький); кейс-метод. Методи оцінювання: усний контроль (усне опитування, оцінювання участі у дискусіях, інших інтерактивних методах навчання); письмовий контроль (контрольні, самостійні роботи, реферати); тестовий контроль (тести закритої форми: тест-альтернатива, тест-відповідність); метод самоконтролю та самооцінки; оцінювання кейс-завдань.
Тема 6.	Психологічні особливості підліткового віку.	2	4	8	
Тема 7.	Психологічні особливості юнацького віку.	2	4	8	
Тема 8.	Психологічні основи педагогічної діяльності.	2	2	8	
Тема 9.	Принципи та методи навчання з урахуванням вікових особливостей.	2	2	6	
Тема 10.	Психологічний супровід розвитку особистості в освітньому середовищі.	2	4	8	
Модульна контрольна робота					
Всього:		20	32	68	
Форма контролю: екзамен					

Технічне обладнання та/або програмне забезпечення. В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення лекційних та семінарських занять з елементам презентації. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.4.

Форми і методи контролю.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюють під час проведення практичних, лабораторних і семінарських занять, метою якого є систематична перевірка розуміння та засвоєння теоретичного навчального матеріалу, умінь використовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань тощо. Можливості поточного контролю є надзвичайно широкими: мотивація навчання, стимулювання навчально-пізнавальної діяльності, диференційований підхід до навчання, індивідуалізація навчання тощо.

Форми участі здобувачів освіти у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

виступ з основного питання;

усна доповідь;
доповнення, запитання до того, хто відповідає;
систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;

участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
аналіз літератури;
письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
самостійне опрацювання тем.

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної роботи; спостереження як метод контролю; тестовий контроль; проблемні ситуації.

Система оцінювання та вимоги

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

	Поточний контроль знань										Модульна контрольна робота	Екзамен	Загальна кількість балів
Теми	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	20	40	100
Робота на семінарському занятті	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
Самостійна робота	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			

*Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу освіти виставляють оцінки з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують, регламентуються Положенням про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля у письмовій формі, у вигляді тестування.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Вікова психологія та педагогіка» є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену та складається з двох складових:

стартової – призначена для оцінювання заходів поточного контролю впродовж семестру;

екзаменаційної – призначена для оцінювання окремих запитань (завдань) на екзамені.

Рекомендований розмір стартової складової дорівнює 60 балів, екзаменаційної

складової – 40 балів.

Мінімальна сума, за якою екзамен вважається складеним – 25 балів.

Стартові бали формуються як сума рейтингових балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю та заохочувальних (якщо передбачені) балів.

Після оцінювання відповідей здобувача на екзамені викладач підсумовує стартові бали та бали за екзамен, зводить до рейтингової оцінки та переводить до оцінок за академічною шкалою.

Форма проведення семестрового екзамену – усна.

Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше 89 балів в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECT8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Політика курсу.

Для успішного засвоєння курсу «Вікова психологія та педагогіка» здобувач освіти має:

регулярно відвідувати лекційні та практичні заняття;
систематично, системно й активно працювати на лекційних і практичних заняттях;
відпрацьовувати пропущені заняття або незадовільні оцінки, отримані на заняттях;
виконувати у повному обсязі завдання, які вимагає підготувати викладач, належна їх якість;

виконувати контрольні та інші самостійні роботи;
дотримуватися норм академічної поведінки та етики.

Курс «Вікова психологія та педагогіка» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських заняттях, виконання завдань для самостійної роботи, а також виконання завдань, які здатні розвинути практичні уміння та навички за які можуть бути, за рішенням викладача, нараховані додаткові (бонусні) бали (участь у круглих столах, наукових конференціях, олімпіадах та наукових конкурсах серед здобувачів освіти).

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичні матеріали, що забезпечують супровід дисципліни: підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій тощо, перелік яких надається нижче (рекомендовані джерела інформації); методичні рекомендації до проведення практичних занять, самостійної підготовки.

Навчально-методичний комплекс дисципліни розміщений на платформі Moodle:

Рекомендовані джерела інформації:

Основні джерела:

1. Білоус О. В. Вікова психологія: Навчальний посібник. Чернівці: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2015. 108 с.
2. Вікова психологія: конспект лекцій / укладачі: П. І. Сахно, Н. М. Теслик. Суми: Сумський державний університет, 2024. 190 с.
3. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія: навчальний посібник. 4-те вид., стер. Суми: Університетська книга, 2019. 352 с.
4. Савчин М. В., Василенко М. П. Вікова психологія: навч. посіб. 5-те вид, перероб., допов. Київ: Академія, 2021. 367 с.

Додаткові:

1. Карпенко Є. Вікова та педагогічна психологія: Актуальні студії сучасних українських учених: навч. посібник. Дрогобич: Посвіт, 2014. 152 с.
2. Павелків Р. В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу: Рек. МОНУ як навч. посіб. для студ. ВНЗ / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. К.: ЦУЛ, 2013. 296 с.
3. Пихтіна Н. П. Психологія дитяча в опорних схемах: навчальний посібник. Ніжин:

НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 45 с.

4. Терлецька Л. Г. Вікова психологія і психодіагностика: підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 608 с.

Інформаційні ресурси:

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL:<http://www.dnpb.gov.ua>
2. Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL:<http://nbuv.gov.ua/>
3. Полищук В. М. Віковий кризовий розвиток людини від народження до дорослості. 2020. URL:<https://www.yakaboo.ua/ua/vikovij-krizovij-rozvitok-ljudinivid-narodzennja-do-doroslosti-navchal-nij-posibnik.html#tab-attributes>
4. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. 2017. URL:<https://www.yakaboo.ua/ua/vikova-psihologija1598228.html#tab-attributes>
5. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://www.dnpb.gov.ua>
6. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія, 2020. URL:<https://www.yakaboo.ua/ua/vikova-psihologija.html#tabattributes>